OCT 7 1919

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XII. Cena lista je $4.00. Entered as second-class matter January 22, 1910, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 4. oktobra (Oct. 4) 1919. Subscription $4.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 234.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

RUDARJI SE PRIDRUŽIJO JEKLARSKIM DELAVCEM.

Splošno stavkovno gibanje v železnem okrožju v Minnesote. Jeklarne in plavži so mrtvi kljub lažem v kapitalističnem časopisju. Trust operira tovarne le na papirju. Delavci se dobro drže.

Ely, Minn., 3. okt. — (Izv. poročilo.) — Vsi tukajšnji rudarji so na štrajku. Stavkokazev ni izvzemši nekaj slovenskih "bričev." Rudarji zahtevajo odpravo akordnega dela, osemurni delavnik, šest dolarjev dnevne plače, priznanje unije in osvoboditev delavskih jetnikov-voditeljev. — Štrajkarji se obnašajo mirno in dostojno.

SPLOŠNI STAVKOVNI POLOŽAJ.

Chicago, Ill. — Velebizniško časopisje trobi tjevendan, da se stavkarji vračajo v velikem številu na delo. Kdor sede na vlak New York Central železnice, katere proga teče ob jeklarnah v South Chicagu, Indiana Harborju in Garyju, se kmalu prepriča, da jeklarne in železarne ne obratujejo. Velebizniško časopisje poroča seveda narobe, ker mora tako pisati, če se hoče prikupiti privatnim velebiznišKim interesom. Če je kdo pričakoval, da bo velebizniško časopisje poročalo resnico o stavkovnem položaju, je bil seveda v zmoti kakor delavsko časopisje zagovarja delavstvo, tako tudi brani velebizniško časopisje interese privatnega velebiznisa.

Stavka v jeklarnah in železarnah traja še vedno s polno močjo. In če kdo drugače poroča, se skrivajo za tmi poročili posebni privatni interesi.

Chicago, Ill. — John H. De Young, tajnik jeklarskih organizacij v čikaškem okrožju, je izjavil, da je prejel pisma od organiziranih rudarjev v železnem okrožju Minnesote, ki pišejo, da so pripravljeni stopiti v simpatiško stavko z jeklarskimi in železarskimi delavci. Po vsem Mesaba Rangu v Minnesoti se je pojavilo živahno gibanje za štrajk, ki ima ustaviti kopanje železne rude. V nekaterih rudnikih je že prenehalo delo. Vprašanje splošne stavke v železnih rudnikih je v rokah tozadevnega odbora.

Gary, Ind. — Včeraj so bili tukaj aretirani sledeči piketi, ki so prekoračili "demarkacijsko črto," označeno po policiji v bližini tovarn: Ivan Božič, Jos. Jurišak, Krist Klič, John Nikovič in A. L. Seay.

So. Chicago, Ill. — Tukaj je bilo aretiranih pet piketov, ki so po pomoti ustavili policijski avtomobil, misleči, da se vozijo stavko stavkokazi proti tovarni. Aretirani so bili: Tom Bušovič, Matt Jankovič, Aleks Joe Woszensky in Fr. Vendovič.

Ptitsburgh, Pa. — Poročilo iz tukajšnjega glavnega stavkovnega stana se glasi, da se delavci drže povsod trdno in voditelji so zadovoljni s položajem. Jeklarski magnatje nadaljujejo z lažmi, da se stavkarji "vračajo v velikem številu na delo," toda o natančnem številu previdno molče.

Steelton, Pa. — 75% tukajšnjih delavcev je na štrajku.

Coatesville, Pa. — Tukajšnja podružnica jeklarskega trusta je pričela uvažati zunanje stavkokaze pod zaščito "črnih kozakov" (državnih konštablerjev). 200 deklet je zapustilo tukajšnjo Oliver & Sniderjevo tovarno in se pridružilo organizaciji.

McKeesport, Pa. — Odvetnik jeklarske organizacije Jacob Roe in 33 delavcev jt bilo aretiranih, ko so med štrajkarji zbirali materijal na zaslišanje pred senatnim odsekom. "Kozaki" so odvetniku prepovedali nadaljno iskanje prič.

Connelsville, Pa. — Tukajšnji lokalni list "Courier" piše, da je produkcija koksa padla drugi teden stavke za 72,000 ton ali 29% manj kot je bilo produciranega prvi teden.

Gary, Ind. — Unijski voditelji izjavljajo, da so jeklarski bosje obljubili svojim agentom $3 za vsakega stavkarja, ki ga pripeljejo na delo. Agentje so se vrsli kakor lačni volkovi, toda izvzemši majhnega števila omahljivcev je njihova gonja zastonj. V četrtek zvečer so policaji aretirali tri pikete. Štrajkarji imajo 500 stravkovnih straž pred tovarnami.

Washington, D. C. — John Fitzpatrick se je izrazil sledeče o pričanju jeklarskega kajzerja Garyja pred senatnim odsekom: "Sodnik Gary kaže na zaprto delavnico, kakor da je ta stvar glavni vzrok stavke, izogiblje se pa dejstva, da delavci zahtevajo po svojih zastopnikih konferenco z jeklarskimi baroni. Gary pravi, da se ne bo pogajal z delavci in da se ne podvrže arbitraži. Gary je avtokrat in tiran. Njegova trditev, da delavci žive v dobrih razmerah, je laž. Gary naj vzame svojo ženo s seboj in obišče bajte, v katerih žive jeklarski delavci in morda se mu potem odpro oči. Naravnost zločinsko je od človeka na njegovem mestu, da ve tako malo o resničnih razmerah. Ljudje, od katerih Gary zajema informacije, so ga nalagali, kakor so ga nalagali takrat, ko so mu rekli, da ne bo štrajka in da sploh ne more biti stavke. Štrajkovni položaj je izvrsten."

Johnstown, Pa. — Tukaj je stavka v polnem tiru. Počiva vse delo. Na stavki je nad 20 tisoč delavcev. Vsi so organizirani. V premogorovu družbe Lorain Steel Co. počiva tudi vse delo, ker se premogarji zastavkali iz simpatije do jeklarskih in železarskih delavcev. Vlada popolen mir. V manjših premogorovih delajo in rudarji so organizirati. V tovarni Gambria Steel Co. je vse mrtvo; niti eno kolo se ne vrti.

Vsled te stavke je prizadetih veliko število Jugoslovanov, ki so pa vsi zvesti delavskim načelom in so prepričani, da je zmaga na strani delavcev. — Poročevalec.

TALIJANI SE VRAČAJO V AMERIKO.

New York. — 800 Italijanov, ki so odšli iz Amerike v Italijo po podpisanem premirju, se je te dni vrnilo v Ameriko. Pravijo, da je v Italiji velika draginja in prihodnjo zimo najbrže pride revolucija in zato so šli nazaj v deželo dolarjev. Dalje so rekli, da so oni le "prednja straža" in za njimi pridejo večje armade italijanskih izseljencev.

PLEMENSKI IZGREDI V ARKANSASU.

Elaine, Ark. — Plemenski izgredi, kateri so se pričeli 30. sept. so se zopet ponovili. Število mrtvih je narastlo na pet belih in 16 črncev. Med ranjenci sta tudi dva vojaka iz taborišča Pick. Izgredniki so streljali na governerja, ki je pozivljal ljudstvo, da naj se zadrži mirno. Streli so zgrešili cilj.

Oblasti pričakujejo plemenske izgrede tudi v Heleni in vsled tega je governer poslal vojaštvo v to mesto. V Elaini je sedaj nad petsto mož vojaštva, ki patrulijirajo ulice.

BELGIJSKI KRALJ V AMERIKI.

New York, 3. okt. — Belgijski kralj Albert v družbi svoje žene Elizabete, sina in petnajstih drugih odličnih Belgijcev je včeraj stopil na ameriška tla. Danes se vrši slavnostni sprejem. Belgijski kralj je prvi vladajoči monarh, ki je stopil na ameriška tla. Do danes še ni bilo nobenega kralja tukaj odkar obstoje Združene države. Albert je oblečen v uniformo navadnega vojaka brez brez vseh kraljevskih znamenj; njegova žena je tudi v navadni beli obleki. Prvo vprašanje kralja je bilo, ko stopil na suho, kako je z Wilsonovim zdravjem.

GARY OSTANE IN OSTANE AVTOKRAT!

Ponovno je izjavil, da ne sprejme pa ne sprejme unijskega odbora!

KONFLIKT MED SENATORJI IN JEKLARSKIM MAGNATOM.

Washington, D. C. — V četrtek se je nadaljevalo zasliševanje jeklarskega magnata Garyja pred senatnim odsekom. Senator Walsh si je zopet privoščil jeklarskega magnata in zvijal ter pestil ga je, da bi izvlekel iz njega vsaj trohico popustljivosti, toda Gary je ostal trmoglav kakor je bil prejšnji dan. Jeklarski kralj se je celo razjezil, ko je senator Walsh streljal vanj ostra vprašanja, postal je rdeč in razburjen in odgovoril je: "O kakšni konferenci z zastopniki organiziranega delavstva ali o kakšni arbitraži potom vladne komisije ne more biti zdaj niti govora."

Gary se je tudi skopal na senatorje in indirektno jim je dal vedeti, da on smatra njihovo preiskavo za neumnost in za dajanje potuhe "hudobnim elementom," katerim se nudi prilika, da na ta način razglašajo svoje nevarne doktrine.

"Ali res mislite, da naš odsek daje korajžo radikalnim elementom med štrajkarji?" je vprašal predsednik odseka Kenyon.

"Vse, kar pomaga štrajkarjem, pomaga obenem hudobnim elementom, ki bi ne smeli dobivati potuhe od mož, kot ste vi," je odvrnil Gary.

"Vaše mnenje je torej," nadaljeval Kenyon, "da kongres ne more uvesti nobene preiskave več, da ne bi dajal poguma kakršnikoli nepostavni stvari?"

"Moje mnenje je, da imajo gotovi ljudje priložnost povedati svoje nazore, ki se potem raznesejo po vsej deželi," je odgovoril Gary.

Na vprašanje, koliko dobička je imela jeklarska korporacija v zadnjih petih letih, je podal Gary sledeče številke z odbitjem zveznega davka:

Leta	Dobiček
1914	$ 58,276,925
1915	107,832,016
1916	303,449,476
1917	253,608,200
1918	167,562,280

Gary je tajil, da je jeklarski trust nabavljal delavce iz inozemstva z namenom, da prepreči unioniziranje tovarn. Na vprašanje Kenyona, če je direktorij kdaj ob času vojne razpravljal o vposlevanju delavcev, ki niso lojalni Ameriki, je odgovoril Gary, da ni bilo o tem govora.

"Toda Vi pravite, da so inozemci v glavnem odgovorni za štrajk. Kako si to tolmačite?"

"Če bi bili mi znali, da je med inozemci toliko nezadovoljnega elementa, bi jih ne bili nikdar vpostili," je rekel Gary. Nato je razdelil štrajkarje v jeklarnah v tri razrede: Prvi so Američani, potem je veliko število tujerodnih delavcev in tretji so "radikalni inozemci" — 15 odstotkov — ki so odgovorni za stavko.

Kenyon je potem prečital principe, ki jih je bil sprejel vladni

(Nadaljevanje na 3. str. 3. kol.)

AMERIŠKI GENERAL ZAPLENIL KOLČAKOVE PUŠKE.

Lansing je pa zapovedal, da se orožje odda, ker drugače je "ofenziva" v nevarnosti.

ANGLIJA GROZI Z BLOKADO ESTONIJI.

Washington, D. C., 3. okt. — Zadnje dni je prišlo iz Omska oficijelno poročilo, da je general Graves, poveljnik ameriških čet v Sibiriji, zaplenil 14,000 pušk, ki so prišle iz Amerike v Vladivostok za Kolčakovo armado. Graves je vzel puške zaradi tega, ker Kolčakovi kozaki izvršujejo zavratne napade na ameriške vojake in ker Kolčakovo glasilo v Vladivostoku 'Golos Rodini' sramoti Američane na zelo podel način v vsaki številki. Graves je tudi zagrozil, da bo ukazal aretirati urednika omenjenega lista in da bo preprečil vsako nadaljno materijalno pomoč Kolčaku iz Amerike.

Istočasno s tem poročilom je državni department prejel noto Kolčakove vlade, ki prosi, da se naj oddajo pridržane puške v Vladivostoku, ker jih Kolčak zelo potrebuje na fronti; obenem zagotavlja vlada v Omsku ameriško vlado, da bo dotični list ustavljen in da se poravnajo krivice, ki so jih izvršili nekateri kozaki napram Američanom v Sibiriji.

Državni tajnik Lansing je takoj brzojavil generalu Gravesu, da naj izroči 14,000 pušk Kolčaku, "kajti ameriška vlada želi, da se ne izpostavlja v nevarnost ofenziva, katero vodijo Kolčakove čete za potlačenje boljševizma."

Kodanj, 3. okt. — Iz Dorpata (Estonija) javljajo, da je severnozapadna ruska armada pričela ofenzivo proti sovjetski Rusiji v smeri proti Pskovu. Ofenzivo vodita generala Judenič in Vodijanko. Poročilo se glasi, da "je zdaj najpripravnejši čas za ofenzivo, ker so boljševiki poslali skoraj vse boljše čete s severozapada na jug proti Denikinu." O operacijah samih pravi poročilo, da so bele čete že okupirale enajst sovjetskih vasi.

Obenem poročajo iz Dorpata, da se tam vrši mirovna konferenca med zastopniki Estonije in sovjetske Rusije. Oficijelno poročilo se glasi: "Delegatje so se sporazumeli, da je potrebno pričeti z mirovnimi pogajanji s sovjetsko Rusijo." Zanimiva je tudi vest, da sta na mirovni konferenci tudi dva zastopnika angleške vlade. Neki angleški častnik v Revalu je rekel, da ima angleška misija v Dorpatu navodilo od Anglije, da prepreči mirovna pogajanja, in sicer z grožnjo da bo Anglija ustavila uvoz živil v Estonijo in blokiralo vsako drugo drugo baltiško državico, katera sklene mir z boljševiki.

Estonska vlada je danes v rokah socialistov, kajti takozvani demokratje so izstopili iz kabineta, ko so socialisti zahtevali, da se začno mirovna pogajanja z Rusijo brez ozira na stališče zaveznikov; demokratje so zahtevali, da se Estonija preje posvetuje z Anglijo in Ameriko predno otvori pogajanja. Ker so propadli s to zahtevo, so rezignirali in socialisti imajo zdaj nevezane roke za mirovna pogajanja. Socialisti zahtevajo tudi, da se takoj razlastijo zemljiški baroni v Estoniji, čimur nasprotujejo demokratje.

Na mirovni konferenci v Dorpatu so zastopane tudi Letija, Litvinska in Finska.

KONVENCIJA JUGOSLOVANSKEGA REPUBLIČANSKEGA ZDRUŽENJA KONČANA.

Cleveland, O. — Tretja konvencija Jugoslovanskega Republičanskega Združenja je bila končana v četrtek zvečer. Sprejet je bil nov program in mnogo drugih važnih zaključkov, ki se objavijo v najkrajšem času.

WILSONOVA BOLEZEN SE JE OBRNILA NA SLABŠE.

Washington, D. C. — Zdravnik dr. Grayson je v četrtek zvečer poročal, da je predsednik Wilson zelo bolan. Obenem je bilo sporočeno, da je dr. Grayson poklical na pomoč štiri špecialiste, med katerimi je tudi dr. F. X Dercum, glasoviti špecialist za živčne bolezni in profesor na zdravniški fakulteti v Philadelphiji.

Dr. Grayson ni obvestil javnosti, kakšno bolezen ima predsednik, ali domneva se, da se je splošni živčni onemoglosti pridružilo tudi vnetje sapnika ;vrhutega trpi Wilson na neprebavnosti. Predsednik se ni dotaknil nobenega uradnega dela odkar se je vrnil v Washington.

ŠTRAJKARJI V ANGLIJI SE NE DAJO ZASTRAŠITI.

Železničarji se nočejo vrniti na delo in potem pogajati, kakor zahteva vlada.

ARISTOKRATJE SO STAVKOKAZI.

London, 3. okt. — Včerajšnja konferenca med zastopniki stavkajočih železničarjev in vlado ni prinesla nobenega uspeha. Lloyd George zahteva, da naj železničarji končajo stavko predno se morejo vršiti oficijelna pogajanja z vlado, drugače on ne bo konferiral; zastopniki delavcev so pa ravno tako odločni, da stavke ne končajo dokler nimajo zagotovila od vlade, da bodo njihove zahteve sprejete.

Stavka se nadaljuje in London ter druga mesta že občutijo paralizo železniškega obrata. Živil in kuriva je že malo in konfuzija v industrijah je velika. Kakor se poroča, je v Londonu vseh živil samo še za dva tedna.

Lord Northcliffe, lastnik mnogih časopisov, je včeraj podal v svojih listih izjavo, da rajši ustavi vse časopise, kakor da bi se podvrgel diktaturi delavskih organizacij. Unija črkostavcev in tiskarjev je namreč zagrozila s štrajkom, če ne prenehajo napadi na stavkarje v časopisih.

Med prostovoljci (stavkokazi), ki so se ponudili za prekladanje blaga na železniških postajah, so tudi mnogi lordi (angleški plemiči.)

KRALJA NE BO V CHICAGO.

Chicago. — Na veliko žalost lokalne trgovske zbornice, ki je vplivala na mestni svet, da je sklenil povabiti belgijskega kralja v Chicago, je prišla novica iz New Yorka, da se bo Albert ognil našega mesta. V seznamu mest ,ki je obišče njegova belgijska visokost, sta poleg drugih mest izpuščena tudi Chicago in Milwaukee. Jokaj se, trgovska zbornica! Jokajte se vse dobre dušice, ki ste si namazale grla za hura-vpitje!

VELIKA ZAPLEMBA SLADKORJA.

Rockford, Ill. — Ward Thompson, član tukajšnjega justičnega departmenta, je zaplenil 2400 funtov sladkorja v nekem skladišču. Sladkor bo prodan na javni razprodaji po 11 centov funt.

SEDEM STAVKARJEV OBSOJENIH.

Butler, Pa. — Velika porota je 23. septembra obsodila sedem prejšnjih delavcev v "Standard Steel Car Co." na eno leto ječe. Obtoženi so bili , da so izzvali izgrede v zadnjem štrajku v ti tovarni. Stavka je trajala osem tednov.

VREME.

Chicago in okolica: V soboto hladno in jasno. Zapadni vetrovi. Solnčni vzhod ob 6:49, zahod ob 6:29.

D'ANNUNZIO PRIPRAVIL ČETE ZA CIVILNO VOJNO.

Admiral poroča, da so ameriške čete preprečile vojno med Italijo in Jugoslavijo.

BEGUNI Z REKE ZAHTEVAJO INTERNACIONILIZIRANJE.

Trst, 3. oktobra. — Zastopniki d'Annunzija in militaristične stranke v Italiji so imeli sestanek v tukajšnjem hotelu "Moncesio" in so baje sklenili, da se prične z oboroženo kampanjo proti Nittijevi vladi, ako vlada ne odstopi do določenega časa. Govori se, da ima d'Annunzio 12,000 vojakov pripravljenih za okupacijo Milana in Rima.

Pariz, 3. okt. — Semkaj sta prišla Ruggero Gothardi in Acharre Battestini z Reke. Prvi je predsednik neodvisne italijanske stranke na Reki, drugi pa njegov tajnik. D'Annunzio je oba obsodil na smrt kmalu po zasedbi Reke, toda prijatelji so jima pomogli, da sta pobegnila. Gothardi bi rad govoril s Polkom, predsednikom ameriške mirovne delegacije in zahteval bo, da se Reka internacionalizira. Po njegovem mnenju je vojna med Italijo in Jugoslavijo neizogibna, če dobi Reko Italija ali pa Jugoslavija.

Washington, D. C., 3. oktobra.— Mornariški tajnik Daniels je danes predložil senatu brzojavko admirala Knappa, vrhovnega poveljnika ameriškega bojnega brodovja v evropskih vodah, ki se glasi, da je intervencija ameriških pomorščakov v Trogirju preprečila krvoliptje, da katerega bi se bila prav lahko izcimila vojna med Italijo in Jugoslavijo. Dalje javlja Knapp, da so italijanske oblasti naprosile kapitana Boyda, ki je poveljeval dotičnim pomorščakom, da naj izkrca čete in posreduje med vstaškimi Italijani in Srbi in po izvršeni akciji se je italijanski admiral Milo zahvalil Boydu za storjeno uslugo. Admiral poroča dalje, da se niso pomorščaki izkrcali v Trogirju na povelje zavezniškega vojnega sveta niti na nobeno povelje ameriškega podadmirala Andrewsa, temveč na prošnjo Italijanov samih in to se bo še zgodilo, ako bo zahtevala potreba.

Knappova brzojavka je del evidence, ki jo zahteva senat, da se prepriča, kdo je ukazal ameriškim pomorščakom napasti Italijane v Trogirju.

PRAŠIČI SO ZOPET PADLI V CENI.

Chicago, Ill. — Cena prašičem je zopet padla in na trgu s oprodajali prašiče sto funtov žive teže po $15.15. Zastopniki mesarjev so seveda izjavili, da pade cena tudi prašičevemu mesu.

DENAR DOVOLJEN ZA DOVRŠENJE ELEZNICE V ALASKI.

Washington. — Senat je v četrtek soglasno sprejel naredbo, ki dovoljuje $17,000,000 za dovršenje vladne železnice v Alaski.

PROTIČ JE ZOPET NA ČELU JUGOSLOVANSKE VLADE V BELGRADU.

Belgrad, 3. okt. — Nova jugoslovanska vlada je sestavljena in na čelu ministrstva je zopet Stojan Protič, kateri je demisioniral meseca avgusta, ko še ni mogel zediniti z drugimi člani kabineta. (Brzojavka ne pove, kdo so ostali ministri. Op. ur.)

POGAJANJA MED PREMOGARJI IN OPERATORJI PREKINJENA.

Buffalo, N. Y. — Konferenca premogarskih zastopnikov in lastnikov premogorov se je odložila do prihodnjega četrtka, ko se bo nadaljevala v Philadelphiji. Dosedanji uspehi niso znani.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Canada $4.00 na leto, $2.00 za pol leta in $1.00 za tri mesece; Chicago $5.50 na leto, $2.75 za pol leta, $1.40 za tri mesece, in za inozemstvo $7.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:
"PROSVETA"
2657 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $4 per year; Chicago $5.50, and foreign countries $7.00 per year.

[redacted]

Datum v oklepanju n. pr. (Augusta 30-19) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

DVA KATOLIŠKA DUHOVNA IN ŠTRAJK.

Veliki jeklarski štrajk je povzročil, da je dnevno časopisje posvetilo nekoliko prostora dvema katoliškima duhovnikoma, med katerima je velik kontrast.

V Baltimoru je katoliški župnik Gaynor dejal zadnjo nedeljo, da je štrajk zločin, da so štrajkarji zapeljane reve in da so voditelji stavke boljševiki, katere bi treba obesiti.

V Youngstownu je pa drugi katoliški župnik Kirby, ki je zadnji torek govoril na shodu štrajkarjev. Rekel je, da je bil Mojzes prvi večji vodja štrajkarjev, da je sedanja stavka le začetna praska velikega boja za pravo demokracijo, da bodo delavci zmagali in jeklarski sužnjedržci morajo pasti, kakor so padli politični avtokratje. Dalje je rekel, da naj delavce osvoje tovarne, ako se bodo jeklarski kralji upirali njihovim zahtevam in če vlada ne bo posredovala njim v prid.

Dva katoliška duhovna — toda kakšna razlika! Takih, kot je baltimorski duhoven, je več; pravzaprav bi lahko rekli iz skušnje, da je ogromna večina taka. Naši delavci jih dobro poznajo po naselbinah in vedo na čigavi strani so v slučaju stavke.

Toda youngstownski duhoven je prvi, o katerem smo slišali, da bi se na ta način potegnil za delavce. Če je res, da je tako govoril, kot se poroča, in če je govoril iz prepričanja, tedaj si lahko mislimo, kaj ga čaka: Slepar bo, blaznež ali pa boljševik. Duhoven, ki hoče biti praktičen služabnik božji in ki hoče žeti nagrado, mora pridigati, da je treba delavce obesiti, kakor je dejal oni v Baltimoru.

Ampak delavci morajo biti previdni. Delavci niso zaštrajkali zato, da bi s silo osvojili jeklarne, kakor jim priporoča župnik Kirby v Youngstownu. Kaj če bi se za tem kaj skrivalo? Besede so besede, toda lahko so preračunane. Najeti provokatorji niso samo med profesionelnimi pretepači, pač pa so lahko tudi med — duhovniki. Delavci morajo biti previdni.

Razmere v Indiji. — V Kalkuti v Indiji so zastavkali pismonoše in drugi poštni uslužbenci, ker niso mogli prehraniti sebe in svojih družin s petimi dolarji mesečne plače. Zahtevali so dolar in pol povišanja na mesec. Zahteva je bila odklonjena in sledila je stavka. Voditelji stavke so bili aretirani in obsojeni na tritedenski zapor. Angleški vojaki so bili določeni, da vrše stavkokaško delo. Nekateri ljudje se čudijo, zakaj črtijo Angleže v Indiji!

Kedaj bodo gospodinje prepričane? — Veliki dnevniki pripovedujejo, da je draginja dosegla svoj vrhunec, državni pravdniki napovedujejo boj profitarjem, cene padajo pravijo nekateri uradniki, prašiči so padli v ceni, govore mesarji, justični department pa pravi, da cene padejo v teku devetdesetih dni.

Well, gospodinje pa pravijo, da bodo verjele v padanje cen, kadar bodo padanje cen občutile pri nakupu življenskih potrebščin.

Privatni interesi niso nič prezrli. — Poročila, ki naznanjajo, da žele francoski in britski kapitalist dobiti monopol za plovbo na Donavi, govore, da evropejski privatni interesi niso prezrli nobene prilike, od katere si obetajo dobiček.

Pipec — nov suvenir! — Rojak iz Pennsylvanije poroča v "Prosveti", da so oborožene sile jeklarskega trusta slovesno zaplenile pravi kranjski pipec, ki je bil najden v žepu nekega slovenskega štrajkarja. Pipec je bil svečano proglašen za "zelo nevarno orožje" in zdaj je menda razstavljen v arzenalu slavne konštablerske armade. Pa ne da bi se trustovski "junaki" tepli za pipec kot nov vojni suvenir!

Delavska iniciativa. — V interesantnih Levinovih člankih je čitati, da so si delavci v sovjetski Rusiji sami podaljšali delovni čas z namenom, da več producirajo. Ali ne slišimo vedno, da socializiranje industrij ubije delavčevo iniciativo in naredi iz delavcev lenuhe?

Kdo se bo zmenil? — Bedasti d'Annunzio pravi, da je prišel umret na Reko. Prepozno! Bodoča generacija ne bo sploh vedela, kje je njegov grob.

DOPISI.

Pueblo, Colo. (Konec.) 25. sept. je bil tukaj predsednik Wilson, ki je obdržaval govor v novi mestni dvorani. Govoril je kakih 40 minut. Ljudstvo je naravno kot svojega prvega državnika radostno sprejelo in pozdravilo. Toda med njegovim govorom ni bilo opaziti več onega navdušenja pri občinstvu. Ko sem gledal tega moža, v katerega je v zadnji vojni zaupal ves civiliziran svet za pravično rešitev vseh svetovnih zamotanih vprašanj, sem se vprašal: Ali niso dejstva močnejša, kakor vse lepe besede o harmonjiji človeštva? Ves njegov govor se je sukal o ligi narodov. Rekel je, da Zdr. države morajo sprejeti ta dokument, kakršen je, ali ga pa popolnoma odkloniti. Srednje poti ni. V ligi narodov bodo zastopani vsi veliki narodi in nemški narod za nekaj časa še ne bo zastopan, ker nemški narod ni noben velik narod. Čudna logika. Kakšna pa je potem ta liga narodov, v kateri bodo ti samo vazali velikih narodi? Kje so pa manjši narodi? Ali bodo ti samo vazal ivelikih narodov, ter se bo menda z malimi narodi ravno tako barantalo kot se je v prejšnjih stoletjih? Ali je bila potem ta vojna za demokracijo in osvoboditev manjših narodov izpod nadvlade velikih narodov? Čemu se je pa potem vodila zadnja svetovna vojna?

Povedal je nadalje, da bo imela Anglija šest zastopnikov in Zdr. države pa samo enega, toda ta zastopnik bo imel več moči v ligi narodov, kot pa zastopniki Anglije. Well, jaz ne morem tega razumeti in naj razume oni, ki hoče. Takoj v pričetku svojega govora je tudi rekel, da bo liga narodov reševala delavska vprašanja in da se vsa ta vprašanja morajo rešiti moralno brez vsakih tragedij in da je delavstvo najmočnejši faktor v človeški družbi. Resnično. Nastane pa vprašanje, ali bo delavstvo čakalo, da bo liga narodov reševala to pereče vprašanje v Londonu ali pa v Parizu? Ako bo tako reševala, kot rešuje narodnostna vprašanja mirovna konferenca, ne bo delavstvo nikdar zadovoljno. Kajti dejstva so drugačna, kot so pa vse lepe besede. Ko je pred nekaj leti imel govor tukaj Etbin Kristan, je rekel: "Volk sit in koza cela, je nekaj nemogočega." Popolna resnica. — Poročevalec.

San Francisco, Cal. — Stavka tukajšnjih pristaniščnih delavcev še vedno traja, ki se je pričela 15. septembra t. l. vsled neznosnih razmer, katere so vladale tukaj.

Vse obrežje je sedaj zastraženo in organizacija tukajšnjih pristaniščnih delavcev je sama organizirala stavkovne straže, ki imajo nalogo vzdrževati red in mir. Lastniki vlačilnih parnikov in skladišč so importirali že precejšnje število stavkokazov iz Mehike. Kolikor je znano, je dosedaj vposlenih okrog 200 Mehikancev kot stavkokazov in mehikanski konzul je posvaril vse te delavce, pod kakimi pogoji da delajo in jih opozoril, da v slučaju kakih delavskih nemirov, morajo takoj opustiti delo. Organizacija pristaniščnih delavcev je tudi v španskih časnikih, ki izhajajo v Los Angelesu, posvarila vse Mehikance, da bodo družbe poskušale nabirati med tamošnjimi delavci stavkokaze. Poleg Mehikancev je vposlenih tudi okrog 900 črncev kot stavkokazov, toda kljub temu se pritožujejo družbe, da ne morejo izvršiti vsaj onega dela, ki bi bilo najbolj potrebno.

Straže, katere je razpostavila organizacija pristaniščnih delavcev za vzdrževanje reda in mira, so aretirale nekega privatnega stražarja, ki je hotel izzvati nemir.

Gibanje se je pričelo med vozniki, da stopijo v stavko. Predsednik organizacije voznikov se je izrazil, da o tem še nič ne ve, da bi se pričelo kakšno gibanje za stavko. Mogoče je pa vse, se je izrazil.

Kako se bo nadalje razvila stavka, poročam pozneje. — Poročevalec.

Farrell, Pa. — Od 26. septembra pa dosedaj (30. sept.) ni bilo nikakih izgredov več. 29. sept. so stavkokazi zakurili vse peči in pričel se je dvigati gost, črn dim iz dimnikov proti nebu. Ta dan so tudi tovarniški vodje izdali poziv, da boto tovarne pričele obratovati s polno paro. Drugi dan so policaji in domača mestna garda zasedli vse ulice, ki vodijo proti tovarni. Toda med stavkakozi je komaj 10 odstotkov vseh delavcev. Bossi in drugi družbeni podrepniki se vozijo z avtomobili po mestnih ulicah ter pozivljajo delavce na delo, ali brez najmanjšega uspeha. Superintendent se je celo podal k župniku tukajšnje cerkve sv. Elizabete. V nedeljo je imel jako "krasen in zanimiv" govor. Pozivljal je delavce, da naj nikar ne stavkajo, da je to proti ustavi Zdr. držav in vsakdo, ki je član delavske organizacije, je boljševik in da so samo "foreigners" v uniji. Zvesti Amerikanec pa ne more biti. Vse člane strokovnih delavskih organizacij bi morala vlada izgnati. Vsakdo, ki hoče biti dober Amerikanec, mora iti v pondelek delat, sicer ne more biti zvest državljan. Rekel je: "Pozivljam vas v imenu božjem, da greste v pondeljek delat. To želim jaz in Bog." Rekel je tudi, da je družbo dobra in da dobro plačuje. V cerkvi sta bila tudi dva oborožena črna kozaka, ki sta ščitila župnika. Tako je župnik vabil pod zaščito samokresov in bajonetov ljudi na delo.

Iz tega se razvidi, kaki delavski prijatelji so naši "prečastiti". Rad bi vedel, od čigavih prispevkov se živi ta "gospod" in kdo mu je postavil tako prijetno in udobno stanovanje. Razumno je tudi, da njegovo 'dušno vodstvo' med tukajšnji župljani bo bogato poplačano od jeklarskih magnatov. Delavci si ga bodo dobro zapomnili.

Toda kakor sem pozneje zvedel, je ta župnik pozivljal Slovake, Poljake in delavce druge narodnosti, da naj bodo vztrajni v stavki do konca. Ne razumem, kako se to ujema. Prej je pozivljal delavce na delo, in sedaj pa svari.

Sobotni listi, kakor "Pittsburgh News", so prinesli velike oglase, da so se delavci naveličali stavkati, da ne marajo njihovih voditeljev, ki hočejo ovreči ameriško ustavo in imeti rdečo zastavo. Z velikimi črkami so oznanjali, "da je družba zmagala in da se delavci trumoma vračajo na delo. To je bila tako velika laž, večja kot je bil časnik sam. Listi so prinesli v sedmih jezikih pozive na delavce, da naj se vrnejo na delo. Toda prokleto malokdo se je oziral na te oglase, ker je vsakdo razumel, kaj je to. Kajti vse te liste vzdržuje jeklarski trust in dobro plačuje za vse take oglase.

Rojaki, ne ozirajte se, kar listi pišejo. Bodite zvesti in dosledni svojim načelom in principom in zmaga bo naša. — Poročevalec.

Barberton, Ohio. — Zadnjo nedeljo, 28. septembra t. l., je bilo jako krasno jutro. Jaz sem napravil že nekaj dne prej sklep, da bom porabil to nedeljo za moje telesno in duševno razvedrilo in sicer v naši ameriško-slovenski metropoli, v Clevelandu. Rečeno, storjeno.

Žrtvoval sem en dolar ameriške veljave in za ta dolar so me dobri ljudje "premufali" v približno treh urah iz Barbertona na cesto sv. Klare v Clevelandu. Zjutraj ob sedmih sem sanjal še v Barbertonu o prelestnih erijskih nimfah, ob deseti uri dopoldan smo pa že stiskali prijateljske roke zavednih slovenskih clevelandskih, lorainskih, čikaških in neštetih drugih prijateljev in prijateljic, ki so se zbrali v Clevelandu ob priliki manifestacije in tretje redne konvencije največje slovenske politične organizacije JRZ.

Nisem še imel prilike, da bi videl zbranega toliko jugoslovanskega naroda. Pokazal je z dušo in telesom, da je pripravljen žrtvovati vse za svoje svete pravice.

Pogovorili smo se nekoliko z našimi starimi znanci in prijatelji, ki so prihiteli iz daljnih krajev; toda naš prosti čas je kmalu potekel in odkorakali smo do 17. ceste, kjer se je pričel slavnostni sprevod ter se vršil po glavnih clevelandskih ulicah ob mnogobrojni udeležbi jugoslovanskih narodov do dvorane "Moose".

Solnce je prijazno pošiljalo svoje žarke na manifestante, kot bi hotelo povedati, da se tudi ono raduje z njimi.

Na shodu v dvorani "Moose" je bilo vse lepo mirno in vladal je najvzornejši red. Slišali smo razne govornike, ki so nas vzpodbujali na delo za naše svete pravice. Naš prvoboritelj Etbin Kristan je nam v kratkih, pa jedrnatih besedah razložil pomen in cilj današnjega boja. Govorniki, pevska društva, slovenske godbe in na stotine občinstva, vse je bilo enega mišljenja, da smo sinovi in hčere majke — Slave. — Frank Boh.

Konvencija J. R. Z. v Clevelandu.

ZAPISNIK III. ZBORA J. R. Z. v CLEVELANDU, O.

(Nadaljevanje poročila gl. tajnika.)

Nekaj podobnega se je zgodilo tudi v Newburghu. Eksekutiva je tudi tukaj storila podobne korake in preprečila, da ni kompanija odslovila od dela naših somišljenikov. Takih denuncijacij se je izvršilo vsepovsod v teku preteklega leta in vsetej in povsod je naša organizacija storila potrebne korake in pojasnila zadevo. Isto bi se lahko reklo glede pernitov našim glasilom.

Prva kampanja za miljondolarski fond pod nadzorstvom eksekutive in finančnega odseka se je z ozirom na splošne delavske razmere v tedanjem času in radi raznih ovir s pripravami ter kljub vsem natolcevanjem in protiagitacijam kraljevašev precej uspešno završila. Prva serija je prinesla nekaj nad $57,000. Koncem kampanje je bilo okoli $61.000 v centralni blagajni. Mislim, da skupni stroški te kampanje niso presegali $3,000, vendar moram reči, da je glavni urad imel veliko dela in skrbi in da je svojo nalogo precej dobro izvršil, posebno če pomislimo, da smo imeli skoro ves čas kampanje samo enega sposobnega delavca v uradu, od katerega je bilo vse delo največ odvisno. V tem oziru gre vse priznanje tudi urednikom naših glasil, ki so v polni meri vršili svojo dolžnost in pripomogli z dobro urejevanimi članki do takega dobrega uspeha prve serije.

Kraljevaši in njihova glasila so na najpodlejši način skušali diskreditirati našo organizacijo in miljondolarski fond. Ker vse to ni pomagalo in je naša kampanja zakasnila, uprizorili so proti-agitacijo z apelom na ljudstvo, da narod potrebuje najprej kruha in starih oblek, da se prehrani skozi zimo in pomlad, da ne pogine pred žetvijo. Večji del tistega blaga še sedaj niso prejeli vsi naslovniki in ga menda tudi ne bodo, ker je bila vsa stvar zgrešena in zavožena že v začetku. Naslovi, namesto da bi bili napisani na zaboju, so bili zaprti vanje. Zaboje so potem odpirali v New Yorku ali bogve kje, jih revidirali, iskali naslove in tako ni prav nič čudnega, ako ljudje še vedno čakajo na obljubljene kište. Treba je omeniti, da je bil ta špas jako drag. Prevoz ene tone zabojev je stal $7.000. Če bi bili naši ljudje poslali tisti denar, katerega so plačali za blago in voznino na newyorški American Jugoslav Relief, kateri bi poslal ta denar Hooverju za odpomoč naših v domovini, bi ljudje dobili precej izdatno pomoč.

Značilno pa je, kako se je začelo to gibanje za pošiljanje obleke in čevljev.

Vsem je znano, da se je v New Yorku ustanovil American Jugoslav Relief, pri katerem so bili aktivni ugledni Američani. Nekaterim ljudem pa je bilo na vsak način treba konkurence American Jugoslav Reliefu in Republičanskemu Združenju. Zbrali so se razni separatisti in ustanovili so svoj Relief. Predolgo bi bilo iti v detajle, vendar na tej konvenciji so ljudje, ki so bili na teh posvetovanjih in tu lahko pred konvencijo izpovedo, da se ta chikaški Relief ni držal sklepov delegacij in zastopnikov raznih podpornih organizacij, radi česar so tudi iz tega Reliefa odstopili gotovi člani slovenskih organizacij. Vendar so šli poveljniki preko sklepov ustanovne seje, preko vsega in začeli so nabirati obleke, kar so kraljevaški listi in propagandisti izrabljali v svoje podle namene, da očrnijo J. R. Z. Omeniti je treba, kako zaupanje je užival ta konkurenčni Relief. Tedanji predsednik K. S. K. J., ki je bil nekako orodje gotovega meniha, je določil, da organizacija dá iz lastnega svojega sklada $10,000 za sirote v starem kraju. Klišej čeka za deset tisoč dolarjev je bil celo priobčen v kraljevaških glasilih in velika glorija se je pela kraljevašem. Toda glavni odbor K. S. K. J. se ni dal potegniti od samozvanih voditeljev. Ček ni bil narejen na chikaški Relief, ampak za Ameriški Jugoslav Relief v New Yorku. Resnici na ljubo je konstatirati, da te svote, čeprav je bil klišej natisnjen v Zakrajškovih glasilih, jednota ni izplačala ne chikaškemu in tudi ne newyorškemu Reliefu. Tako zna znani hujskač blufati slovenski narod. Blufal je iz zgolj zavisti in namena, da onemogoči uspeh miljondolarskega fonda in se s tem toliko bolj prilizne interesom, za katere dela noč in dan, in kar se mu najbrž tudi dobro izplača. Reven menih je kar čez noč postal gospodar treh listov. Rečem naj, da American Jugoslav Relief v New Yorku še danes povprašuje po tistem čeku za $10,000 in tudi po njegovem očetu. Ravno to njihovo vmešavanje in letanje okoli vladnih uradov v Washingtonu je tako diskreditiralo Jugoslovane, da so pri neki priliki opozorili, da se naj vendar kaj stori, da ne bo vsak dan prišel do njih drug človek in se tam predstavljal, da reprezentira ameriške Jugoslovane.

Naša akcija za miljondolarski fond je bila dovolj jasno označena za vsakega. Že naslov sam in apel na ljudstvo sta dovolj jasno govorila, da gredo vsi darovi Združenju za svobodno Jugoslavijo, torej za politično akcijo, nikdar pa nismo trdili in tudi ne pisali, da zbiramo ta denar za odpomoč sirotam in bednim. Smo pa rekli in to smo tudi že dejansko pokazali, da kadar pride čas in ko se bo moglo pomagati sirotam v starem kraju, da bomo mi med prvimi, ki se bomo zavzeli za stvar. Pameten človek z jasnim duhom to lahko vidi in le škodoželjneži, narodni sovražniki in koristolovci, katerim ni mar kaka bo usoda in bodočnost naroda, položaj lahko izkoriščajo, kajti pri njih še vedno velja staro geslo: Namen posvečuje sredstva.

Od deželne vlade za Slovenijo, Oddelka za socijalno skrb, je prejel naš sodrug Etbin Kristan, apel za denarno podporo. Ta apel je izročil eksekutivi J. R. Z., katera je takoj podvzela primerne korake in ta akcija za odpomoč osirotelim otrokom v starem kraju je sedaj v teku. Naše podporne organizacije so zainteresirane. Slovenska N. P. J. je že dovolila $1,000 iz svoje blagajne in je razposlala na vsa društva peticije in nabiralne pole. Eksekutiva je poslala deputacijo do American Jugoslav Reliefa v New York in ker bomo o stvari še natančneje govorili na konvenciji, zato mislim, da bo br. Kristan v svojem poročilu povedal o uspehih misije in kaj bi bilo nadalje ukreniti. Eksekutiva J. R. Z. je v ta namen dovolila iz centralne blagajne $5,000 kar je centralni odbor soglasno odobril potom glasovnic.

Preskočim precejšnjo dobo. Primerno je, ako delegaciji naznanim, da so sodrugi v starem kraju kljub temu, da smo bili štiri dolga leta ločeni, kljub vsem denuncijacijam od strani kraljevašev, ki so znali na spreten način pošiljati brzojave v London, od tam v Pariz, nazaj v Washington, Srbijo in drugam, ohranili svojo zaupnost v našega prvobojevnika Etbin Kristana. Vse natolcevanje, obrekovanje in tudi izmišljeno poročilo, da je umrl, ni omajalo vere njegovih sodrugov onstran Atlantika, in pri prvi priliki, ki so jo imeli, sporočili so, da ga je socijalistična stranka v starem kraju imenovala v Narodno predstavništvo države SHS.

To priznanje sodrugov v starem kraju je, mislim, največje zadoščenje njemu in nam za vsa preganjanja in denuncijacije od strani kraljevašev — pravih narodnih sovražnikov" — ljudi, ki se trkajo, da so ameriški državljani, ki so prisegli na republikansko ustavo, pa delujejo proti duhu te ustave in onih borcev za velike ameriške ideale, za katere so točili svojo kri. Sramota je, da svobodna republika tolerira njihove burke.

To priznanje je še nekaj več; isto nam pove, da smo na pravem stališču, da smo ves čas obstoja naše organizacije šli za istimi cilji, kakor ljudstvo v stari domovini.

Naša organizacija se je trdi zavzela za naša pisala, katera so bila denuncirana pri vladi in poštnih oblasteh, vsled česar niso dobila permitov. Deputacijam, ki so bile od časa do časa v Washingtonu se je naročilo, da ob priložnosti obiščejo g. Lansarja, kar se je tudi zgodilo. List "Enakopravnost" je dobil permit, kakor je bilo obljubljeno, department pa ni spolnil svoje obljube napram listu Glas Svobode, ker ta list je bil baje opetovano denunciran, da zagovarja sabotažo in I. W. W., kar pa ni res. Radi permita za Glas Svobode bila sta

br. Kerže in Godina še enkrat po tem pri g. Lamarju, vendar zadeva ni še danes rešena.

Eksekutiva je sklenila, da se radi večje varnosti in zaupnosti med narodom postavita tajnik in blagajnik vsaki pod $10.000 varščine. Ker je baš v tistem času tedanji blagajnik br. Aučin resigniral, je bil izvoljen blagajnikom br. Filip Godina. Oba sva dobila bonde, katere hrani nadzornik br. Joško Oven. Za večjo varnost na banki vloženega denarja je eksekutiva aranžirala pri banki, kjer je gotovina obrestono naložena, da položi tudi ona varščino v znesku $50,000, kar se je zgodilo. Stroške tega bonda je trpela banka.

V naši organizaciji je čedno število drugih jugoslovanskih narodnosti in imamo tudi nekaj lokalnih organizacij, katerih članstvo je izključno srbo-hrvaško. Treba je bilo nekaj ukreniti glede Hrvatov in Srbov, kajti naš namen ni bil združiti za stvar samo ameriške Slovence, temveč vse jugoslovanske narodnosti. Dokler so bili v organizaciji samo Slovenci, je popolnoma odgovarjalo ime Slovensko Republičansko Združenje. S tem smo precej v začetku pokazali, da se nikomur ne vsiljujemo, in tudi na maramo nikomur diktirati, ali pa da se postavljamo nad druge narodnosti. In ker je število br. Hrvatov in Srbov v naši organizaciji lepo rastlo, se nam je zdelo potrebno, da organizacijo prekrstimo in ji damo vse-jugoslovanski značaj. Na redni seji izvrševalnega odbora, na katero so bili povabljeni zastopniki hrvaške okrožne organizacije, smo prišli do zaključka, da se organizacija prekrsti na Jugoslovansko Republičansko Združenje. Ker je pa zadnja konvencija določila 11 članov v izvrševalnem odboru, v katerem ni bilo hrvaško-srbske reprezentacije, izvzemši brata nadzornika Krešiča, ki je rodom Hrvat, smo zvišali število članstva v eksekutivi na 16, tako da je prišlo v eksekutivo še pet br. Hrvatov. Ta zadeva je bila dana na glasovanje centralnemu odboru, ki je akcijo enoglasno odobril. Oddanih je bilo 53 glasov. Omenim naj, da je bila reorganizacija, v kolikor se je tikala nas, izvršena in da je bila potem pod novim imenom inkorporirana v državi Illinois. Če bi imeli škodoželjni kraljevaši kaj soli v glavi in bi se hoteli v resnici pri vladi informirati, ako je naša organizacija inkorporirana, bi lahko dobili jasen odgovor. Že ta sam fakt, da je glavni urad poslal čarterje podrejenim organizacijam in tako tudi povedal v javnosti, je dovolj jasen dokaz, da je bila naša organizacija inkorporirana. Čarter imamo tukaj in si ga lahk vsakdo ogleda, če tako želi.

Znano vam je, da so kraljevaši izrabili vsako priliko, da so nas, če so nas le mogli denuncirati pri vladi in policiji. Teh denuncijacij je bilo toliko, da je nemogoče govoriti o vseh, znane pa so kolikor toliko iz našega časopisja in iz prepirov, ki je nastal med kraljevaši samimi. Treba je bilo največje previdnosti pri vsakem koraku. Lačna ščeneta so gledala na vsako kost, ki jim je bila vržena pod noge, in da le kolikor mogoče obvarujemo našo organizacijo, glasila in članstvo, se nam je zdelo primerno, da pazimo na vso vsebino priobčeno v naših glasilih. Eksekutiva je izvolila poseben tiskovni odsek, katerega naloga je bila, da skrbno premotri vsak spis, ki je izšel iz našega urada v javnost. S tem pa ni rečeno, da smo se v resnici bali ovaduhov, ker pri nas se ni vršila nobena stvar, ki bi bila v protislovju z zakoni dežele, dostojnosti ali morale in baš radi tega so denuncijanti vselej vlekli "ta kratkega", ampak paziti smo morali, da notranji in zunanji sovražniki našega naroda niso prišli do informacij o naših načrtih, predno so bili izpeljani. Ta odsek je dobro vršil svoje delo, kar bo razvidno iz mojega poročila o poslovanju.

(Dalje prihodnjič.)

GARY OSTANE IN OSTANE AVTOKRAT!

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vojnodelavski odbor in med temi principi je tudi zajamčena pravica kolektivnega pogajanja za delavce. Vprašal je Garyja, če se strinja s tem principom.

"Ako smatrate kolektivno pogajanje za to, kar ga smatrajo unije, tedaj se ne strinjam; če pa mislite s tem organizacijo tovarniških odborov, ki predloži pritožbe, potem se strinjam."

Gary: "Unije bi rade prisilile delodajalce, da se pogajajo in sklepajo pogodbe z njimi in kadar se to zgodi, tedaj ne morejo nounijski delavci delati v tovarni. To je razlika."

"Kakšno vrednost pa ima unija za delavce, če Vi nočete govoriti z unijskimi zastopniki?" je vprašal Walsh in nato je zastavil Garyju sledeče vprašanje:

"Bodimo enkrat na jasnem. Ali hočete še danes konferirati s katerimkoli zastopnikom organiziranega delavstva v svrho, da se poravna štrajk?"

"Ne!" je dejal Gary.

"In če bi bili Vi prepričani, da je polovica jeklarskih in železarskih delavcev organiziranih — Vi pravite, da je samo 10% organiziranih — ali bi bili tedaj pri volji konferirati z njimi?"

"Ne! — Žal mi je, da se ne strinjam z Vami."

"Meni je žal za stotisoče trpečih rodbin," je dostavil Walsh.

Na vprašanje, če ima Gary kakšen nasvet, kako bi se končala stavka, je magnat odgovoril: "Vzdrži naj se mir, uveljavi zakon, posameznih delavcev se ne sme motiti in naši delavci bodo sami končali stavko."

Nato je Gary omenil, če se senatorji ne zavedajo, kakšna "nevarnost preti deželi, ako manjšina delavcev dobi kontrolo industrij v svoje roke."

"Zavedamo se tega," je odvrnil Walsh, "toda zavedamo se tudi nevarnosti, ako bodo delodajalci trdovratno odklanjali sestanek s svojimi delavci."

"Jaz nisem odklonil svojih delavcev," je protestiral Gary, "zavrnil sem le zunanje delavce, ki hočejo organizirati delavstvo v jeklarski industriji."

Jones: "Zastopniki delavstva so izjavili pred našim odsekom, da zaprta delavnica ni glavno vprašanje v tej stavki. Ljudstvo hoče vedeti, kaj se skriva za štrajkom. Ako pa Vi odklanjate vsak kompromis, tedaj je škoda, da tratimo čas. Nehajmo, pa je."

Gary: "Mi si drugače tolmačimo mišljenje ljudstva v Ameriki. Po mojem mnenju ljudstvo zahteva predvsem mir in varstvo lastnine in ljudi."

Na opombo senatorjev, če se mu zdi, da ima tudi kapital velike odgovornosti, je dejal Gary, da priznava, če je koncentriran kapital v nepoštenih rokah, da lahko škoduje posameznikom. Zato priporoča vladno kontrolo nad kapitalom proti krivičnikom. Govoreč o "nevarnosti unionizma", je navedel za vzgled Anglijo, kjer delavske organizacije kontrolirajo industrijé in vlada je primorana delati koncesije, kakršnih tukaj ne maramo. "Ali bomo posnemali Anglijo?" je vprašal Gary z ogorčenjem.

Ko je bilo zaslišanje Garyja končano, je prišel na vrsto Michael F. Tighe, predsednik jeklarske in železarske organizacije. Predsednik odseka Kenyon mu je dejal, da naj pove, kakšne stike ima s stavko. Tighe je začel: "Mr. Gary je bil slabo informiran o razmerah v tovarnah, katerih je on gospodar."

Tedaj je pa bilo zaslišanje pretrgano, kajti senatorji so morali oditi v zbornico, kjer je bilo glasovanje o mirovni pogodbi. Zaslišanje se nadaljuje v petek. Obenem je senat sklenil, da preiskovalni odsek odpotuje v Pittsburgh, kjer ima oblast zaslišati še druge priče.

NAROČNIKOM V POJASNILO.

Za oglase so odgovorni le oglaševalci sami. Mi ne sprejmemo do njih nobene odgovornosti. Vsak kdor kaj kupi iz oglasov in če mu ni všeč naj sam sebi pripiše. Vsako odgovornost in posledice naj nosi vsak sam. Upravništvo lista.

Inozemstvo.

Nemški in avstrijski delegatje se udeleže delavske konference v Washingtonu.

Pariz. — Vrhovni svet mirovne konference se bavi z vprašanjem, da bi se udeležili tudi zastopniki delavstva v Nemčiji in Avstriji prve mednarodne delavske konference v Washingtonu na temelju čarterja v mirovni pogodbi. Nevtralne države bodo tudi povabljene, da pošljejo delavske delegate.

Vojaki streljali na delavce v Berlinu.

Berlin. — Pri tukajšnjih delavskih demonstracijah, katerih se je udeležilo 15,000 oseb, so vojaki streljali na delavce. Eden je bil ubit in 10 ranjenih.

Zavezniki so dali bojno ladjo Denikinu.

Pariz. — Vrhovni zavezniški svet je sklenil 2. t. m., da se ruska bojna ladja "Volja," katero so sekvestrirali Angleži na Črnem morju, izroči generalu Denikinu, poveljniku protiboljševiških čet v južni Rusiji.

Velika povodenj v Španiji.

Madrid. — Vsled velikega deževnega naliva v Španiji, posebno v okolici mesta Cartagena, je veliko število ljudi utonilo in mesto je popolnoma poplavljeno. Dosedaj so našteli 22 človeških žrtev.

2000 jugoslovanskih prostovoljcev v Splitu.

Washington, D. C. — Brzojavka, katero je prejel iz Belgrada uradni tukajšnji uradni jugoslov. informacijski biro, se glasi, da se je v Dalmaciji zbralo 2000 prostovoljcev za obrambo Splita, ki so pripravljeni boriti se z Italijani. Dne 20. septembra so javili iz Splita v Belgrad, da so Italijani v noči s črno barvo zamazali vse napise jugoslovanskih trgovin, domov in na sokolskem domu. Italijani so tudi razkričali, da pridejo omenjenega dne d'Annunzijeve čete v Zader, toda bilo ni nikogar in italijansko slavlje se je omejilo na nekoliko kričanja v gledališču, v katerem so razobesili italijanske zastave. Dalje se razširja govorica, da so zaderski Italijani sklenili na nekem tajnem sestanku pobiti vse Jugoslovane v Zadru, če mesto ne pripade Italiji.

Ameriške vesti.

ZAKLADNIŠKI TAJNIK ZA ODPRAVO VOJNE PROHIBICIJE.

Washington, D. C. — Zakladniški tajnik Carter Glass je apeliral na predsednika Wilsona, da prekliče vojno prohibicijo in s tem reši štiristo miljonov dolarjev davka na žganju. Ker je pa predsednik nevarno bolan, mu ni bilo mogoče govoriti z njim. Upa pa, da bo kmalo lahko govoril v tej zadevi z njim.

OBŠIRNA ILLINOIŠKA PETICIJA.

Springfield, Illinois. — Illinoiški državni tajnik je predložil illinoiškemu kongresnemu zasedanju peticijo, katero je podpisalo 160,000 volilcev. V ti peticiji so trije predlogi, ki naj gredo pri prihodnjih volitvah na ljudsko glasovanje. En predlog se glasi za inicijativo in referendum in predloga za ljudsko last vseh naprav, ki služijo splošnemu ljudstvu. Ta peticija ima 8375 strani in tehta 2500 funtov.

ŽENSKE V KALIFORNIJI PROTI MIROVNI POGODBI.

San Francisco, Cal. — Na shodu, ki ga je obdržaval senator Johnson, je bilo več tisoč žensk, ki so javno izražale, da je sedanja določba glede Šantunga, ki po mirovni pogodbi pripade Japonski, največji madež na mirovni pogodbi in da Zdr. države nikdar ne smejo dopustiti, da bi se zgodila tako velika krivica. Ravno tako ne more dopustiti, da bi se zgodile druge krivice, ker bi ne bilo častno za Zdr. države. Isto je tudi glede lige narodov.

BANDITJE USTRELILI DVA POLICAJA; EDEN MRTEV.

Chicago, Ill. — Dva bandita sta stopila v četrtek zvečer v salun na 3301 W. Madison cesti ter ukazala navzočim gostom roke kviško. V salunu sta se nahajala tudi dva detektiva, ki sta takoj potegnila samokrese. Toda še predno sta mogla oddati strele, sta bandita odprla ogenj na detektiva ter ranila oba. Eden je bil na mestu mrtev, drugi pa težko ranjen. Po storjenem zločinu sta ubežala po stranskih ulicah. Policija je bila takoj alarmirana, toda do sedaj še niso dobili banditov.

Prebavna tonika

Vaš prebavni sistem potrebuje večkrat dobre tonike, katera naj bi ojačala in pospešila zdravo delovanje prebave, zadostila vašem splošnem blagostanju, povrnila slast do jedil, vredila zaprtnico in odgnala stran vse nerednosti.

Severa's Balsam of life

(Severov življenski balzam) se vam nudi za enako toniko, to pa, ker vemo iz lastne skušnje, da je pravilno zdravilo za navadno zaprtnico, slabo prebavo, oslabelost, bolne jetra in splošne bolečine. Vživalo naj bi se vedno po jedi. Cena je 8 centov in 4 cente davek, dobi se v vseh lekarnah.

W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.

Severa's Medicated Skin Soap

(Severovo zdravilno vrstno in fino antiseptmilo za kožo) je iztično toiletno milo, za kopanje, izpiranje las in za briti. Izvrstno pri kopanju malih otrok. Cena je 25c. Nič davka.

Severa's Skin Ointment

(Severovo mazilo za kožne bolezni) je zelo dobro mazilo proti srbečinam, garnjem, lišaju, izpahom kože in enakim srbečim boleznim. Cena je 50 centov in 2 centa za davek.

Severa's Tablets for Headache and Neuralgia

(Severove tablete zoper glavobol in nevralgio) se priporoča za odpomoč pri glavobolih. Te delujejo hitro in točno. Cena je 25 centov in 1 cent davek.

Severa's Regulator

(Severov regulator) se priporoča kot za splošno toniko in odpomoč zdravljenja ženskih nerednosti in bolezni. Cena je $1.25 in 5 centov davka.

Severa's Rheumatic Remedy

(Severovo zdravilo zoper revmatizem) je zelo dobro zdravilo zoper revmatizem, okorelost v sklepih, lumbago in proti revmatični nevralgiji. Brez strahu poskusite to zdravilo. Cena je $1.25 in 5 centov davka.

Severa's Kidney and Liver Remedy

(Severovo zdravilo za obisti in jetra), katera se navadno spozna pri vnetju obisti in mehurja, vodne bolečine, zlatenič, kisli želodec in hrbtobol. Cena je le 75c in $1.25 s 3 in 5 centov davka.

Dobri Liniment

Vzemite si v navado, da boste redno držali pri rokah, kot garancijo proti vsaki potrebi, skušeno, zmožno in doprinašujoče zdravilo liniment, kakoršnega vam mi priporočamo, ki je dobro poznana in oglašana zmes pod imenom

Severa's Gothard Oil

(Severovov Gothardsko olje). To je zelo izvrstno delujoče za zunanje pomoči vseh navadnih bolečin, kjer se smatra, da vam liniment lahko največ pomaga. Poskusite to zdravilo proti revmatizmu, kot lumbago, podagra, sijatika, nevralgija, bolečine v hrbtu, okorelost v sklepih in mišicah in za zlične bolezni. Cena je 30 in 60 centov, s 2 in 3 cente davka dobi se v vseh lekarnah.

W. F. Severa Co., Cedar Rapids, Iowa.

Slovenska Narodna Podporna Jednota.

Ustanovljena 8. aprila 1904. — Inkorp. 17. julija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

GLAVNI ODBOR ZA DOBO 1919-1922.

Izvrševalni odbor.

UPRAVNI ODSEK.

PREDSEDNIK: Vincenc Canjkar, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PODPREDSEDNIK: Anton Hrast, Box 140, Conemaugh, Pa.
TAJNIK: John Verderber, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
TAJNIK BOLNIŠKEGA ODDELKA: Paul Berger, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago
BLAGAJNIK: Anton J. Terbovec, Box 1, Cleveland, Ill.
UPRAVITELJ GLASILA: Filip Godina, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK.

John Ambrožič, predsednik, Box 351, Conemaugh, Pa.
John Underwood, 406 Hay St., Springfield, Ill.
Martin Zalaznikar, Box 276, Barberton, Ohio.
Jos. Radišek, Box 432, Smithon, Pa.
Frank Somrak, 5809 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OSREDNJE OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Rudolf Pleteršek, Box 436, Bridgeville, Pa.
Anton Radišek, Box 73, West Haven, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Šukar, Box 104, Grass, Kans., za jugovzhod.
Lev Kuhar, Box 248, Gilbert, Minn., za severovzhod.

Nadzorni odbor.

Matt Petrovič, predsednik, 15617 Waterloo Rd., Collinwood, Ohio.
Jakob Ambrožič, 419 Pierce St., Evoleth, Minn.
Jos. Kalan, 1007 E. 74th St., Cleveland, Ohio.

Tiskovni odbor.

Vincenc Canjkar, John Ambrožič in Matt Petrovič.

ZDRUŽITVENI ODBOR.

PREDSEDNIK: Frank Alič, 2126 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trošt, Box 151, Lawrence, Pa.
Julka Oven, 942 Ragelwood, Detroit, Mich.
Jos. Skuk, 1101 E. 62. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6202 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zavertnik.

POZOR! — Vse denarne pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote sploh, naj se pošiljajo na naslov: John Verderber, 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse zadeve bolniškega poslovanja naj se pošiljajo Paul Bergerju, tajniku bolniškega oddelka gl. urada.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru naj mi pošljajo M. Petrovič, predsednik nadzornega odbora, kajor naslov je zgoraj.

Vsi prizivi na gl. porotni odsek se naj pošljajo na naslov: John Ambrožič, Box 351, Conemaugh, Pa.

Vse pritožbe proti uredništvu glasila se naj pošljajo predsedniku tiskovnega odbora Vincenc Canjkarju.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oziroma tičoči se uredništva lista, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošiljajo na naslov: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Rojaki Pozor! Zelo važno! — Čitajte!

Po dolgi in težki borbi imate sedaj zopet priliko in možnost blizu in daljnjim pomagati trpečim svojcem v stari domovini, če njim pošiljate denarne pomoči s pooblaščenjem splošno priznano

EMIL KISS BANKE.

To je neposredna zveza za Kranjsko, Štajersko, Spodnje Koroško, Istrijo, Primorsko, Dalmacijo, Hrvatsko, Slavonijo, Bosno in Hercegovino in z denarnim zavodom

"PRVA HRVATSKA ŠTEDIONICA U ZAGREBU"

VEDNO NAJNIŽJE DNEVNE CENE.
VEDNO TOČNO IN HITRO IZPLAČEVANJE.
PRI VEČIH SVOTAH POSEBNO NIZKA CENA.

Vse denarne pošiljatve se jamčene.
PRODAJA PAROBRODNIH LISTKOV V VSE KRAJE EVROPE.

Predno se podate na potovanje, vprašajte te tvrdke za potrebna pojasnila in navedila. V slučaju potovanja Vam ta tvrdka preskrbi potrebne prostore, če ji dopošljete denar. — Vsa potrebna pojasnila glede potovanja se dajejo osebno in pismena brezplačno.

Bodite vedno zelo opresni in ne poslušajte tu in tam s pošiljanjem denarja v stari kraj, temveč se vedno zaupno obrnite na staro in vedno prvo tvrdko, katera pošilja že nad DVAJSET let denar v Vašo staro domovino in katere naslov je:

Emil Kiss, bankir,
133 Second Ave. cor. 8. St.
NEW YORK, N. Y.

Plačamo po 4% obresti na hranilne vloge.
Ustanovljena 1888. Posluje pod državnim nadzorstvom.

Henry J. Schnitzer State Bank

ENA NAJSTAREJŠIH BANK, KI STOJI POD STALNO DRŽAVNO KONTROLO

RAZPOŠILJA DENAR NA VSE KRAJE S POLNO GARANCIJO, PRODAJA VOZNE LISTKE ZA VSE ČRTE PO ORIGINALNI CENI, IZVRŠUJE VSE ZADEVE V STAREM KRAJU

Ki šele potovati v staro domovino, ki šele poslati denar ali kateri imajo opraviti katerokoli zadevo v stari domovini, naj se obrnejo na našo banko, ki služi svojim rojakom že preko 2 let v popolno zadovoljstvo, poštено in zigurno.

VSESTRANSKA NAVODILA IN POJASNILA dobi vsakdo takoj v materinskem jeziku.

HENRY J. SCHNITZER STATE BANK
141 Washington Street — New York, N. Y.

NASVET

kako se kuha doma pijačo? Iz našega hmelja in malta si po naših navodilih vsakteri prav lahko naredi 10 galonov prave pive za $2.25 v vse kraje Unije. Za pristnost i okakovost jamči tvrdka:

FRANK OGLAR,
6401 Superior, Cleveland, O.

Rojaki! Naročite "Prosveto" za svojce v stari domovini! Za celo leto stane samo 7 dolarjev.

NAPREDEK.

"Prosveta" piše za blagostanje ljudstva. Ako se strinjaš z njenimi idejami, podpiraj trgovce, ki oglašajo v Prosveti. — V zalogi imam vse za vpeljevanje potrebščine po zmerni ceni.

ANTON SORNIK,
Barnsdale, Pa.

SLUŽBA.

Išče se hišnik (janitor) za urad Slovenske narodne podporne jednote. Zglasite se v gl. uradu na 2657—2697 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

TOVARŠICA 'HLAPCA JERNEJA.'

Novo mesto, 6. avg.

Čitajte in uvažujte to žalostno zgodbo.

V Novem mestu so duhovi razburjeni. Celo najrutiniranejšim cinikom v presojanju naših socijalnih razmer je za hipec malce sapa zastala, ko so slišali na kak "teatralen" način jih je blagovolila že več let preganjana in v skrajni bedi živeča starka-grbava in šepava Netka Lepič rešiti vsaj glede svoje osebe nadlog, ki ne obstojajo v navijanju cen, špekulacijah z žitom in drugih sličnih opravilih, ampak v skrbi za izžeto, onemoglo občinsko "svojat", v skrbi, ki ne prinaša sicer nikakih visokih blagoslovov, ki pa bi tudi v njo častiti in češčeni gospodje morali včasih vtakniti svoj drugod tako izvrstno delujoči nos, za kar so se s prevzetjem občinskih funkcij sami prostovoljno zvezali. Pa na drugih kosteh je več mesa, nikako čudo toraj, če. . .

Netka je živela včasih lepše čase. Tudi takrat še, ko so ji že oslabele moči. Pletoč nogavice je romala od ene "milostljive" do druge pri vseh je imela prost vstop. Z dobrimi južinami, z denarnimi prispevki in drugimi naklonili so jo obsipavale, ker je imela nenavadno razvit talent opazovanja in pripovedovanja. "Milostljive" so kar strmele veselja, kadar je odgrnila košarico zadnjih novic, kadar je postavila na oder razne prijateljice, znanke in neznanke svojih gostiteljic v najrazličnejših, tudi najintimnejših prizorih. Ko tudi za ta mnogim gospem zelo važen in priljubljen posel ni bila več sposobna, so se vrata povsod zaprla, vsa naklonila usahnila, največji križ pa je imela s stanovanjem. Kot podgano so jo podili iz luknje v luknjo. Končno so jo iztisnili iz mesta. Nastanila se je pri kmetu sorodniku. Tudi ta jo je kmalu pognal. Vrnila se je v mesto, kamor je bila pristojna, se tu več dni potikala in moledovala vsepovsod. Na semenj dan — v pondeljek, dne 4. t. m. je pripeljal kmet njeno beračijo pred mestno hišo in jo tu odložil. Netka sama pa je še enkrat poskusila srečo pri občinskih gospodih; kot drugod tako tudi tukaj znova brez uspeha.

Ko se je storil mrak, je šepala na pokopališče na materin grob. Polila je obleko s petrolejem in jo zažgala. Par minut se je na materini gomili v mukah vilo starkino koščeno telo — potem pa se na veke umirilo.

Pred nedavnim časom je v Novem mestu umrl krovec "Jernej" gladu, zdaj se je vsem, kar nas je hlapcev Jernejev, pridružila nova tovaršica.

V ostalem brez komentarja. Piše ga dogodek sam in kriči ga glasno dovolj ves sedanji čas.

•

In evo natančnejše priprosto poročilo o tej strašni tragediji:

V pondeljek zvečer ob pol osmi uri so imeli novomeški radovedneži priliko opazovati žrtev novomeških razmer v strašno obli ki, in še pri tem strašnem prizoru zbijati kakor vedno neumestne dovtipe. Posurovljenje nekaterih gledalcev presega podivjanost Rimskih amfiteatrov za časa Nerona. Kam je zginil čut samaritanskega usmiljenja do ubogih revežev. . .

Za reveža nima celo Novo mesto niti toliko prostora, da bi svojo glavo postavil pod skromno streho, da je primoran v obupu storiti svojemu življenju tako strašen konec, da je ni primere med kulturnim človeštvom. Sramota za Novomeško občinsko upravo, da tako "plemenito" skrbi za mestne reveže, dasi je Novo mesto na ubožnih ustanovah bolj bogato kakor kako drugo mesto v Sloveniji. Več teh ustanov je zginilo že pred vojno ne vemo kako, ubožni zaklad se je pa lahkomiselno naložil v vojna posojila, da se je tako po peševalo prelivanje človeške krvi in pospeševalo pomnoževanje raznih invalidov, 12 tisoč kron je na ta način zgubljenih, na škodo Novomeških revežev.

Seveda ni to za gospode nič hudega, ker se teh lahko iznebe na oni način, kakor je ta, ki ga tu opisujemo: Mestna ubožica Ana Lepič, stara 73 let, samica, ki je še v otročji dobi pridobila razne telesne hibe, hčerka meščana in hišnega posestnika Lepiča, je bila v svoji mladosti tobačna delavka v Zagrebu, pozneje se je pa preživljala s šivanjem in krpanjem starih oblek in perila in stanovala po tujih hišah. Pred enim mesecem pa je bila sodnijsko vržena iz stanovanja, ki je privatna last proštove kuharice, pod pretvezo, da stanovanje ni več varno in zato potrebno temeljite poprave. . .

Ko v celem mestu, ni mogla več dobiti najmanjše luknje, se je obrnila na župana Rozmana, s povdarkom, če ima moč rekvirirati stanovanja za boljše ljudi, naj tudi njej preskrbi kak prostor. Kaj ji je odgovoril? "Vas ne mara nikdo pod streho!" Toraj tu je upošteval nekaj, kar ne upošteva v najmanjši meri, ko gre za "boljše stranke."

Ko ji je bila tako njena skromna imovina postavljena na prosto, se je odločila, da se preseli v dve uri oddaljeno vas Orčevje k poslednji sorodnici, ker drugih svojcev ni imela: Tam ji ni bilo možno več prestajati, ker dotična sorodnica je od nje pričakovala, da jo bo revica še z denarjem zalagala.

Na usodepolni dan se je nato pripeljala nazaj v Novo mesto s celo svojo imovino, ter skušala preprositi županovega namestnika Vojsko, ki jo je kratkomalo zavrnil z besedami: "Če damo Vam stanovanje, ga moramo dati tudi drugim revežem. Zdaj pa imamo tukaj tudi veliko gospodov".

Obupala je nad svojo usodo ter sklenila, da si pretrga sama nit življenja. Napisala je svoje poslednjo oporoko, in svojo imovino zapustila slepcem invalidom, ter poleg tega celo obširno pismo na predsednika okrožnega sodišča.

Kakor je sama neki prijateljici zaupala, je opisala v tem pismu strašne obtožbe. Pismo je sama nesla na pošto, in ko ga je položila v tružico, se je mirno poslovila od svojih znancev s povdarkom, da za vselej. Neznatno podporo dveh dobrotnikov je odklonila, češ, saj ne potrebujem več ničesar! Podala se je nato na grob svoje matere, se vsa po celem telesu polila s petrolejem, ostanek od dveh litrov petroleja izpila. Vžgala je nato vžigalico in svečo. Malovičev 17-letni sin je to opazil, skočil k njej, da ji iztrga vžigalice in svečo iz rok in prepreči grozno tragedijo. Zaman. Ubranila se ga je. Plamen jo je začel objemati, zavil jo je vso v svoje rdeče spirale. Bruhnila je medtem tudi zavžiti petrolej, in tako gorela tudi iz ust, vsa je gorela, živeča goreča baklja, zvijala se v strašnih bolečinah, ki so trajale nekaj dolgih minut, dokler ni nastopila smrt-rešiteljica.

Truplo je nato gorelo še nad dve celi uri, dokler se je meso odcepilo od kosti, dokler so ostale same gole črne kosti! Grozen je bil pogled na te poslednje ostanke telesa. Ah, revica, revica!

Tukaj se je dopisniku pero ustavilo. Dostavlja samo še sledeče:

Radovedni smo, če pride v javnost vsebina onega pisma, ki ga je prevzel predsednik okrožnega sodišča, še bolj pa smo radovedni če bodo merodajni faktorji posegli kdaj z železno roko v gnile Novomeške razmere, ali če bo treba še vse drugačnih sil, ki naj posežejo energično vmes, da se prepreči kaj hujšega. Radovedni smo nadalje, če se bo končno sezidalo potrebni zavod za onemogle sirote. Če se je čutila potreba „zidati posebno hišo za višje uradnike, naj se tudi preskrbi dostojno stanovanje mestnim revežem.

Kajti, zaključuje dopisnik, tudi revež je človek, beraška palica pade lahko nepričakovano v roko tudi največjemu bogatinu, to in še vse mnogo drugega plemenitejšega in pomembnejšega zapomnijo naj vsi tisti, ki nimajo srca za reveže.

•

O političnih in občinskih razmerah v Novem mestu smo že veliko pisali, prinesli smo obilo neizpodbitnega gradiva, zahtevali smo odstranitev Rozmana in njegovih pajdašev, zahtevali smo, da se postopa proti njemu, kakor veleva zakon. Doslej vemo samo, da je poklicano poverjeništvo poslalo občini odlok, da nima povoda intervenirati. Tudi to bomo, če treba, objavili. In ne samo to, še druge reči. Če nočejo poklicani činitelji pogledati v te gnjile, škandalozne, vnebopijoče razmere, bomo nastopili drugo, daljšo, toda učinkovitejšo pot. Ni samo Novo mesto in Ljubljana in vse, kar stoji vmes, je tudi Belgrad.

Maščevana bo tudi tovaršica hlapca Jerneja.

Produkcija premoga v Jugoslaviji. V svrho povišanja produkcije premoga se je vršila minuli teden v Belgradu pod predsedstvom ministra za rudarstvo in gozdarstvo enketa rudarskih strokovnjakov, ki je izvršila važno gospodarsko delo. — Za povzdigo produkcije premoga v drž. premogovnikih v Bosni, je vlada na predlog ministra sodruga Kristana dovolila 50 milijonov kredita.

•

Šole za gozdarske uradnike in paznike.

Sodr. Kristan je te dni kot minister za gozdarstvo in rudarstvo ustanovil dve šoli za gozdarsko pazniško osobje in sicer eno v Skoplju in eno v Alesnicu. V Sloveniji se otvori dveletna gozdarska šola za gozdarje. Enaka šola se otvori tudi v Bosni.

Trbovlje. Naj izve javnost, kako brutalno se postopa na tukajšnjem dnevnem odkopu z delavci, kjer je še več delavskih priganjačev. Ponavadi se taki ljudje rekrutirajo iz bivših orožnikov, narednikov, gostilničarjev, mesarjev itd. Navedemo tu samo en slučaj: Imamo nekega paznika R., ki je bil še pod starim režimom strog narednik. To človeče si vedno domišlja, da opravlja poklic avstrijskega narednika in na noben način noče razumevati, da veje nov veter demokracije in da je pretepanje delavcev že davno iz mode. Tako je ta človek nekega kurjača, ki je bil ravno pri čiščenju stroja pri parnem kotlu, ker se je prečastnemu gospodu malo zakadilo pod nos, kar enostavno oklofutal. Ker pa delavci iz dna duše sovražimo take manire, svetujemo g. K., naj preneha s takimi narodnjaškimi dejanji in naj preštudira "rudarski štatut", kajti srednji vek je že davno za nami. — Delavci.

Dr. Korošceva izjava. Belgrad 29. Sotrudnik "Pravde" se je razgovarjal z dr. Korošcem in mu stavil več vprašanj. Na vprašanje: "Glasovali ste proti sedanji vladi, toda niste pojasnili, zakaj ste to storili. Prosim obvestila, kako naj tolmačimo vaše postopanje", je dr. Korošec odgovoril: "Mi nismo podali izjave zbornici, ker smo svoje mnenje tekom krize opetovano izrazili in je to vsakemu znano". Na časnikarjevo vprašanje: "Kako mnenje imate o vladi po glasovanju in kako stališče boste zavzemali sedaj napram njej" je dr. Korošec odvrnil: "Svojega stališča ne bomo menjali". Na Na vprašanje: "Verujete li v možnost izpopolnitve sedanje vlade?" je odgovoril dr. Korošec: "Verujem v možnosti izpopolnitve in ako dobi naš klub konkreten predlog, ga bo resno proučil"! Na vprašanje: "Ali je bil z Vašo vednostjo stavljen predsedniku vlade oni anonimni akt opozicije?" dr. Korošec ni odgovoril.

Škofjaloka. Na tukajšnjem kolodvoru so bile tatvine že dalj časa na dnevnem redu. Dne 17. avgusta je bilo pokradenega večjo množino tobaka, zaradi česar je bil aretiran sin tukajšnjega skladiščnika M., ki je tudi priznal in ovadil še druge svoje tovariše, nakar so zaprli tudi nekega Adolfa Kerna. Sumljivo se nam je že dalj časa zdelo, ker šta fanta bila brez vsakega zaslužka, a živela sta prav po grofovsko in se vozila iz vošček in po železnici vedno le v I. ali II. razredu. Ptička sta prišla v kletko. Vse to je imelo za posledico, da so napravili v glavni trafiki preiskavo in odkrili ogromne zaloge blaga; tobaka, motorjev, obleke, transmisijske jermene, sladkorja, baje celo cerkveni zvon, v skupni vrednosti čez milijon kron. Ubogi delavci smo morali še tobaka stradati. Lastnika trafike Žigona in njegovega sina so zaprli. Upamo, da jih doleti tudi zaslužena kazen. To so toraj Škofjeloški boljševiki! Treba bi bilo še več preiskav, ker upamo da bi se prišlo na sled še marsikateri skrivnosti. O stvari bodemo še poročali.

POTOP.

Zgodovinski roman.

Spisal H. Sienkiewicz. Poslovenil Podravski.

(Nadaljevanje)

Hrasimović je pripovedoval plemstvu, da odrinejo vozovi v Tikorin na Podlese, češ, da bi bilo nevarno, ko bi ostala zakladnica v neoboroženem kejdanskem gradu. Pripravili so tudi bojne potrebščine, ki bi pa odrinile za vojsko.

Razglasila se je tudi novica, da je bil poljni hetman Gosevski zaprt radi tega, ker ni hotel združiti svojih praporov z Radzivilovimi . . .

Plemstvo je obedovalo v spodnjih sobanah in se pogovarjalo o vojni, o upepeljenju mesta Vilne, o novicah iz Varšave, ter o napredovanju Švedov po deželi. Največ izmed vseh pa je govoril o Švedih gospod Stankevič, ki je bil očividno dobro znan ž njimi.

"Kedaj ste se seznanili s Švedi?" vpraša Zagloba.

Pod poveljništvom kneza Krištofa, očeta sedanjega hetmana."

"Jaz pa pod poveljništvom Koneepolskega, očeta sedanjega praporščaka. Grozno smo nabili o onem času parkrat Gustava Adolfa v Prusiji . . . Ker žive Švedje ob morju, iz katerega dobivajo svojo hrano, smo tudi mi zapodili njihove jetnike večkrat v morje. In zares so čudni ti ljudje: ako si porinil kakega v kotlino, prišel ti je iz druge nazaj, toda ne sam, marveč je držal celo živega karpa v ustih."

"To ni mogoče!"

"Naj kar precej mrtev obležim, ako lažem... Z lastnimi očmi sem videl to, pa še več drugega. Spominam se tudi, da se niso hoteli vrniti, ko so se najedli pruskega kruha. Prav pravite, gospod Stankevič, da niso kaj prida vojaki. Pešci so še kolikor toliko za rabo, toda konjica je taka, da se Bogu smili."

"Bržkone še ne pojdemo naravnost nad nje", reče gospod Ščit, "ker je treba, da se najprvo maščujemo za Vilno."

"Tako je. Sam svetoval to knezu, ko me je vprašal, kaj mislim o tej zadevi", odvrne Zagloba. "Toda ko končamo z ednimi, pojdemo takoj na druge. Gotova mora biti sedaj vroče tema poslancema pri knezu."

"Prijazno so ju sprejeli," reče Zaleski, "toda ne opravita reveža ničesar; najboljši dokaz so povelja, dana vojakom."

"Mili Bog!" reče gospod Tvarkovski, "kako naraščа z nevarnostjo pogum! . . . Toliko, da nismo obupali, ko smo imali opraviti samo z ednim sovražnikom, sedaj pa imamo poguma dovolj za oba."

"Ne more biti drugače," odvrne Stankevič. Večkrat se pripeti, da dovoliš, da te bijejo, dokler ti potrpežljivost ne zmanjka, potem se pa tudi ti poslužiš sredstev, da se otreseš napadovalcev. Ali smo mar malo pretrpeli, malo prenesli? . . Znašali smo se na kralja in kraljevo črno vojsko, malo smo računali na lastne moči; sedaj pa pa smo primorani spoprieti se s sovražnikoma, ali pa izginiti popolnoma . . . "

"Bog nam pomaga. Dovolj je tega odlašanja!"

"Nož so nam nastavili na vrat!"

"Nastavimo ga jim tudi mi. Pokažimo svetu, kakšni vojaki smo. Pri nas ne bomo imeli Ujstja, kakor je Bog v nebesih!"

Sorazmerno s kozarci, katere so izpraznili, je naraščal tudi pogum in razgovor je postavlal čimdalje bojevitejši.

Po obedu je pozval knez k sebi po vrsti polkovnike: Mirskega, Stankeviča, Ganchofa, Harlampa, Volodijevskega in Solohuba. Stari vojaki so se čudili, da jih kliče posamezno, ne pa skupno, na posvetovanje, toda njih začudenje se je kmalu razprašilo ter postalo razumljivo vsem, ko je vsakdo odhajal od kneza za to je knez zahteval samo zvestobo in zaupanje, katero so itak že vsi gojili do njega. Ob enem pa je hetman skrbno izpraševal polkovnike, če se Kmitic še ni vrnil, ali vsaj naznanil, kedaj se vrne.

Kmitic se je vrnil še le pozno zvečer, ko so bile dvorane že osvetljene in so se jeli gostje zbirati na ples. V orožnici, kamor se je šel preobleč, je našel Volodijevskega ter se seznanil z njegovimi tovariši.

"Zelo me veseli, da vidim tebe in slavne tvoje prijatelje", je dejal, potresaje roko malemu vitezu. "Kakor da bi zagledal lastnega brata! . . . Znano ti je, da se ne znam hliniti. Res je, da si me odurno oplazil po licu, toda potem si me postavil na noge, česar do smrti ne pozabim. V navzočnosti vseh tu povem, ko bi tebe ne bilo, da bi že davno sedel v ječi . . ."

"Mirujte s takimi marnjami . . "

"V ogenj pojdem za-te in v vodo! . . . Naj padem na mestu, ako ne govorim resnice. Naj stopina prej kdor ne verjame!"

In Kmitic jame meriti s pogledom navzoče častnike, toda nobeden mu ni ugovarjal redi izjave njegove udanosti do Vodijevskega.

"Vidite, kako vnet vojak je!" reče Zagloba. "Bržkone vas bodem moral tudi jaz ljubiti radi vaše naklonjenosti do gospoda Mihaela . . . Samo vprašajte me, koliko je on vreden."

"Več od nas vseh! odvrne Kmitic s prirojeno mu gorečnostjo.

Na to pogleda oba Skretuska in Zaglobo ter doda:

"Oprostite gospodje, nisem hotel nikogar razžaliti s svojo izpovedjo, ker so mi znane vaše zasluge. Ne srdite se na-me, ker si iz srca želim vaše prijaznosti."

"Prazne marnje", odvrne Jan Skretuski. "Kar je v srcu, to je na jeziku."

"Dovolite, da vas poljubim!" reče Zagloba.

"Tega si ne dam reči dvakrat!"

Padeta si v naročje. Na to zakriči Kmitic:

"Danes se moramo napiti, ne sme biti drugače!"

"Tega si ne dam reči dvakrat!"reče kakor odmev Zagloba.

"Izmuznemo se kmalu od večerje v orožnico ter si damo postreči."

Mihael si jame močno vihati brke.

"Ne boš imel volje izmuzniti se," mislil si je v duhu, in gledal Kmitica, "kakor hitro opaziš, kdo bo nocoj tam . . . "

Že je odpiral usta, da bi povedal Kmiticu, da sta dospela v Kejdane mečnik rosenski in Alenka, toda nekako medlo mi postane, zato ga samo vpraša:

"Kje imaš sedaj polk?"

"Tukaj. Pripravljen. Pri meni je bil Harasimović ter mi prinesel knezov ukaz, naj bodo o polnoči vsi ljudje na konjih. Ne razumem, kaj to pomenja . . . Tudi drugim častnikom je to naročeno, vendar ne vsem . . . Toda tujezemski pešci so vsi dobili enak ukaz."

"Nemara odide jeden oddelek vojske po noči, drugi pa jutri," reče Jan Skerutski.

"V vsakem slučaju se jaz napijem z vami, ter naj polk sam odrine . . . Čez jedno uro ga dojdem . . . "

V tem trenotku stopi v orožnico Harasimović.

"Jasnovelmožni oršanski praporščak!" zakliče, priklanjaje se pri vratih.

"Kaj? Mar ni ogenj zunaj? Tukaj sem!" reče Kmitic.

"Ne; samo knez vas pozivlja k sebi!"

"Takoj, samo preoblečen se prej . . . Deček, daj mi plašč in pas — urno;"

Strežaj mu da zaželjeno obleko in nekoliko minut pozneje odrine opravljen kakor za gostijo Kmitic h knezu.

Volodijevski globoko vzdihne, ko se Kmitic skrije za vratmi.

"S takšnim človekom se ni moči kosati pri ženskah!" reče, obrnivši se k Zaglobi.

BODITE PAMETNI

Pošiljajte vaš denar preko naše banke dokler je cena kronam še nizka.

Vi s tem lahko pomagate svojcem, starišem, bratom in sestram, da njim pošljete denar ker z denarjem se kupi vse. Pomagajte in to še *predno pride huda zima*, da bodo lahko pripravljeni z vsem.

VI DASTE DVAKRAT AKO DASTE HITRO.

Ako želite premeni vaše dolarje v krone storite to sedaj, ker pozneje mogoče pride do tega, da boste morali plačati veliko več zanje,

Za vsa nadaljna pojasnila obrnite se na

JOHN NEMETH STATE BANK

1597 Second Ave., NEW YORK CITY.

Pošiljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na

Slovensko, Hrvatsko, Dalmacijo in Istro.

Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Romunsko.

Jamčimo za ves poslani denar, enako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.

Kapital vloge in prebitek znaša blizo $9,000,000.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.